

Dokumentnamn: Grundskoleförvaltningens anvisning för personsäkerhetsarbete

Beslutad av:
Avdelningschef HR

Gäller för:
Grundskoleförvaltningen

Diarienummer:

**Datum och paragraf för
beslutet:**

Dokumentsort:
Anvisning

Giltighetstid:
Tillsvidare

Senast reviderad:
2023-05-20

Dokumentansvarig:
Avdelningschef HR

Bilagor:
Definitioner

Grundskoleförvaltningens anvisning för personsäkerhetsarbete

Inledning

Denna anvisning ger riktning för det systematiska arbetsmiljöarbetet för personsäkerhet. Stöd för agerande vid akuta situationer och direkt avhjälpande/stödjande arbete finns i Lokal krisplan. Däremot gäller vid samtliga situationer som omfattas av denna anvisning att:

- Vi behöver aldrig prata med personer som upplevs hotfulla, oavsett vem eller vilka de säger sig företräda och vare sig det är under eller efter arbetstid.
- Grundskolenämnden har nolltolerans mot hot, våld och otillåten påverkan. Hot eller trakasserier är aldrig acceptabelt. Om du känner dig hotad, kontakta polisen.

Under pågående händelse kontakta:

- I första hand polisen - Akut 112
- Sedan närmsta chef - Chefen tar vid behov kontakt med säkerhetsenheten

Syftet med denna anvisning är att:

- Skapa ett stöd för chefer och medarbetare i frågor rörande personsäkerhet såsom hot och våld, otillåten påverkan och olaga förföljelse.
- Beskriva hur grundskoleförvaltningen omhändertar Göteborgs Stads riktlinje om personsäkerhet
- Tydliggöra grundskolenämndens målsättning om nolltolerans för hot, våld och otillåten påverkan.

Vem omfattas av anvisningen

Samtliga medarbetare i grundskoleförvaltningen.

Ansvar och systematik

Personsäkerhet och säkerhetsarbete är perspektiv inom det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) och följer ansvaret enligt samma ansvarsprincip som övrigt arbetsmiljöarbete. Enligt SAM har arbetsgivaren skyldighet att regelbundet undersöka arbetsmiljön för att identifiera risker i denna. Risk för hot och våld, otillåten påverkan eller olaga förföljelse ska ingå i det löpande arbetet med riskidentifiering och åtgärdsplanering. Enheter med förhöjd risk att utsättas för hot- och/eller våldssituationer ska ta fram egna rutiner.

Koppling till andra styrande dokument

Göteborgs stads riktlinje för personsäkerhet
Göteborg stads rutin för polisanmälan vid hot och våld i tjänsten
Grundskoleförvaltningens rutin för krisledning
Grundskoleförvaltningens mall för lokal krisplan

Stödjande dokument

Stöd för det systematiska arbetsmiljöarbetet finns i [stadens HR-processer](#) och på [grundskoleförvaltningens intranät](#).

Därutöver har [suntarbetsliv.se](#) checklistor för skyddsron [Hot och våld på arbetsplatsen](#) och [Tips på åtgärder för att förebygga hot och våld](#)

Förebyggande arbete

Att bygga en god säkerhetskultur och förebygga hot- och våldssituationer ingår i det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Det innebär att situationer, möten och arbetsuppgifter löpande ska undersökas och riskbedömas. De risker som upptäcks ska åtgärdas och åtgärderna ska följas upp för att se att de fått önskad effekt samt att inga andra risker har uppstått. Allvarliga risker ska om möjligt åtgärdas omedelbart.

Vid grundskoleförvaltningen ska därför varje enhet:

- Med stöd av förvaltningens mall upprätta lokal krisplan som omfattar arbetsplatsens rutiner vid hot- och våldssituationer.
- Minst årligen gå igenom, följa upp och vid behov revidera den lokala krisplanen.
- Säkerställa att nyanställda medarbetare introduceras till lokala krisplanen och dess ingående rutiner.
- Säkerställa att medarbetare har tillräcklig kompetens att hantera olika situationer i arbetet som kan leda till hot och våld.
- Dokumentera beslutade åtgärder gällande personsäkerhet i enhetens handlingsplan för hot och våld.
- I allmänhet beakta personsäkerhetsperspektivet och risken för hot och våld i enhetens systematiska arbetsmiljöarbete. Vid fysiska arbetsmiljöronder, särskilt beakta hur hot- och våld kan förebyggas, så även vid analys av riskobservationer, tillbud och arbetsskador.
- Chefer på skolor har ett särskilt ansvar att föra dialog med medarbetare om:
 - Vad som gäller avseende tillgången till skolområdet, det vill säga vilka som får och inte får vara på skolan.
 - Hantering och bemötande vid mottagande av besökare, kontroll av behörighet, och vid avhysning.

Enheter med förhöjd risk för hot och våld ska minst årligen riskbedöma och vid behov planera, genomföra och följa upp de åtgärder som behövs för att undanröja eller reducera konsekvensen av hot- och våldssituationer. Särskild hänsyn ska tas till medarbetarnas kompetens att hantera hot- och våldssituationer.

Efter händelser - Uppföljande åtgärder

Rapportera incidenter

Intern rapportering av riskobservationer, tillbud och arbetsskador

Rapportering av tillbud, arbetsskador och riskobservationer är centralt i det förebyggande arbetet. Medarbetare är skyldiga att medverka till en säker och hälsofrämjande arbetsmiljö. Därför ska alla händelser kopplade till hot och våld, otillåten påverkan eller olaga förföljelse alltid rapporteras i rapporteringssystemet IA. På så sätt kan risker för hot- och våldssituationer fångas upp tidigt.

Rapportering till arbetsmiljöverket

Hot- och våldssituationer ska anmälas som allvarlig olycka när en eller flera personer har blivit skadade. I vissa fall kan även psykisk skada räknas som olycksfall, till exempel om en person hamnat i chocktillstånd. Hot om våld kan leda till en sådan skada. Anmälan sker via anmalarbetsskada.se.

Polisanmälan

Om det är befogat ska en polisanmälan göras av den drabbades chef i dialog med utsatt medarbetare. Inför polisanmälan bör stadens rutin för polisanmälan gås igenom och/eller säkerhetsenheten kontaktas.

Utreda, analysera och åtgärda

Arbetsmiljöansvarig chef ska, så snart som möjligt, vid arbetsskada, tillbud eller riskobservation utreda vad som orsakat eller bidragit till händelseutvecklingen och hur likande incidenter kan förebyggas. Viktiga frågeställningar är:

- Är förutsättningarna bristfälliga och en möjlig anledning till det som hände?
- Finns attityder, normer och värderingar i gruppen eller på arbetsplatsen som kan ha bidragit?
- Kan arbetssätt och metoder ha bidragit?
- Är rutinerna fungerande och följdes de?
- Kan den fysiska arbetsmiljön bidragit till det som hände?
- Är händelsen orsakad av teknik, eller interaktionen mellan människa och teknik?

Efter genomförd analys och riskbedömning, ska lämpliga åtgärder bedömas och vid behov planeras, genomföras och följas upp. Åtgärder ska genomföras omedelbart eller så snart det är möjligt. Åtgärder som inte genomförs omedelbart ska skrivas in i handlingsplan som beskriver när åtgärden ska vara genomförd och vem som ska ansvarar för att den genomförs. Vid planering av åtgärder ska skyddsombud delta.

Åtgärder ska minska sannolikheten att något inträffar och/eller minska konsekvensen om något sker. Fundera utifrån orsaken om åtgärder är organisatoriska, tekniska, fysiska eller på individnivå.

Följ åtgärdrappan när ni tar fram lämpliga åtgärder.

1. Eliminera/ta bort risken
 - a. Kan vi ta bort/eliminera risken? Hur?
2. Minimera/begränsa risken
 - a. Kan vi begränsa risken genom exempelvis andra arbetssätt, organisation, kompetensutveckling, tydligare roller eller förbättrad kommunikation?
 - b. Kan vi begränsa risken genom annan utrustning eller ändring i lokaler?
 - c. Kan vi begränsa risken med nya rutiner eller instruktioner?
3. Skydda mot risken
 - a. Kan vi skydda mot riskerna genom andra hjälpmedel eller skyddsutrustning?

Dokumentera beslutade åtgärder för att förbättra personsäkerheten i Stratsysrapport: Systematiskt arbetsmiljöarbete, Handlingsplan för hot och våld.

Bilaga: Definitioner

Hot och våld

Vad som är hot och våld beror av sammanhang och den utsattes upplevelse. Enkelt uttryckt är hot och våld olika handlingar eller ageranden från andra som leder till fysisk eller psykisk påverkan eller lidande för den som utsätts.

Exempel på hotfulla och våldsamma handlingar i arbetet:

- **Fysiskt** – att slå, bitas, rivas, hålla fast, sparkas eller spotta. Fysiskt angrepp i form av överfall med slag, sparkar eller med vapen är grovt våld.
- **Psykologiskt** – handlingar som mobbning, trakasserier och verbalt våld.
- **Verbalt** – Grova förolämpningar, att skrika eller svära åt någon. Även en till synes oskyldig kommentar kan uppfattas som ett hot.
- **Icke verbalt** – genom kroppsspråk, en blick, en beröring eller att peka finger.
- **Digitalt** – obehagliga och oönskade sms, e-post, telefonsamtal samt inlägg och önskad kontakt på sociala medier.

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan är trakasserier, hot, våld och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövning. Otillåten påverkan kan förekomma genom olika typer av uppsökande verksamhet, såväl i hemmet som på arbetsplatsen, på fritiden. Dessa individer kan uppträda mer eller mindre hotfullt eller störande. Rektor har rätt att säga vem som får vistas på en skola, men strävan är att skolorna ska vara så tillgängliga som möjligt. Skolan är inte en offentlig plats. Den behöver vara säker och trygg för både elever och medarbetare.

Särskilt utsatta kan de medarbetare vara som:

- Fattar beslut med stor påverkan på den enskildes ekonomi eller liv såsom vid skolplacering, betygsättning, bedömning av särskilt stöd, orosanmälningar eller beslut om disciplinära åtgärder.
- Har omfattande externa kontakter.
- Har omfattande och ingående kontakt med samma elev och/eller vårdnadshavare.

Några exempel på otillåten påverkan:

- Erbjudande av pengar
- Att skrämmas till passivitet genom subtila hot, att filma eller fotografera
- Skadegörelse av tjänstefordon
- Försök till vänskapsrelationer
- Skuldbeläggning (spelar på känslor, fokusförflyttning)
- Obehagliga anspelningar

Pågående dödligt våld

När en eller flera gärningspersoner utsätter människor för livsfarligt våld brukar det benämnas pågående dödligt våld. Våldshandlingarna kan resultera i att många blir svårt skadade eller dödade. Motivet skiljer sig från andra typer av våld och kan vara

ideologiskt. Gärningspersonerna kan vara beredda att offra sina egna liv för sina övertygelser.

Våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Olaga förföljelse

Olaga förföljelse, eller begreppet ”stalking”, betyder att någon systematiskt förföljer och kartlägger en eller flera personer genom handlingar som är oönskade och uppfattas som störande, kränkande eller skrämmande. Exempelvis genom upprepade kontakter via brev, e-post, telefonsamtal eller påhälsningar. Begreppet utgår från att en gärningsperson begår upprepade brottsliga handlingar mot en och samma person, såsom misshandel, olaga tvång, olaga hot, hemfridsbrott/olaga intrång, ofredande, sexuellt ofredande, skadegörelse eller försök till skadegörelse och överträdelse av kontaktförbud.

Avvisning av obehörig person som stör verksamheten

Skolan är ingen offentlig plats med undantag för expeditionen och väg till och från denna. Skolan har därmed rätt att förbjuda tillträde till skolans lokaler för besökare som inte getts tillåtelse att uppehålla sig på skolan. All personal har därför både rätt och skyldighet att efterfråga obekanta besökare vilka de är och vilket ärende de har till skolan. Obehöriga ska avisas artigt med hänvisning till att skolans område inte är offentlig plats och att de stör verksamheten. Vid tveksamhet bör obehöriga anvisas till rektor/chef.

Kränkande fotografering/filmning

Det är inte tillåtet att utan lov och i hemlighet fota eller filma någon som befinner sig i sin privata miljö, till exempel i hemmet, i ett omklädningsrum, på en toalett eller liknande. Huvudregeln är annars att man får fota och filma överallt där det inte råder fotoförbud. Det betyder att man även får filma och fota på platser som inte är offentliga, till exempel skolor och skolgårdar. Däremot gäller att:

- Eftersom skolan inte är en offentlig plats har man rätt att avvisa personen från platsen även om man inte har rätt att kräva att personen slutar fota eller filma. Om en person fotar eller filmar inne på skolan eller skolgården är det med andra ord med hänvisning till att personen inte har rätt att vara där som man kan be hen att lämna platsen.
- Om personer fotar eller filmar och situationen upplevs hotfull och/eller som ofredande kan polisen kontaktas. Det är hur situationen upplevs som är det viktiga, inte att någon filmar i sig.